

Näringsdepartementet
Avdelningen för näringsliv och villkor,
Enheten för konkurrens, statsstöd och ramvillkor

Vår referens

Dnr

2018-05-23

Daniel Wiberg

N2017/07725/KSR

Remissvar Krav på rapportering av betalningstider (N2017/07725/KSR)

Företagarna har fått möjlighet att yttra sig över ovan rubricerade promemoria som föreslår att företag med minst 500 anställda årligen ska redovisa uppgifter om avtalade betalningstider, faktiska betalningstider samt försenade betalningar, och önskar lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Företagarna tillstyrker förslagen i promemorian och anser att rapporteringens omfattning dessutom bör inkludera information så som standardavtal och längsta avtalade betalningar. Därtill bör rapporteringen innefatta information om så kallad omvänd factoring och om företaget tar ut en avgift av underleverantörer som vill finnas med på listan över leverantörer. Rapporteringsskyldigheten bör omfatta företag med minst 250 anställda och ansvarig myndighets möjligheter att utföra en effektiv tillsyn av rapportering, till exempel genom vite vid utebliven eller missvisande rapportering bör förtydligas. I enlighet med förslaget är det också viktigt att de inrapporterade uppgifterna redovisas för olika storlekskategorier, företag som har 0-9, 10-49 respektive 50-249 anställda. Uppgifterna bör även inkludera företag med mer än 250 anställda.

Sena betalningar är ett allvarligt och växande problem för Sveriges små företag. Företagarna har därför varit positiva till EU-direktivet om kortare betaltider och dess implementering i Sverige. Såväl direktivet som gällande svensk lagstiftning utgör en tydlig signal att sena betalningar inte är acceptabelt, att betaltider längre än 30 dagar är att betrakta som speciella och att de endast i undantagsfall bör förekomma.

Kortare betaltider och effektiva transaktioner är avgörande för företag och svensk konkurrenskraft

Beltider för fakturor mellan företag tenderar att öka i Sverige, till skillnad från i majoriteten av våra konkurrentländer inom EU. Många företag vittnar om att den negativa utvecklingen har accelererat det senaste åren. Enkelt uttryckt så tvingas många företag att erbjuda betaltider långt över 30 dagar – i många fall två, tre eller fyra gånger så lång tid.

I gällande lag anges att en faktura ska betalas senast 30 dagar efter att leverantören har framställt krav på betalning. I ett förhållande mellan näringsidkare får dock betalningen ske senare, om borgenären uttryckligen har godkänt detta. Detta är för de flesta företag sunt och helt begripligt – senast 30 dagar gäller om man inte kommer överens om något annat. Men i praktiken så finns oftast ingen dialog om betaltider mellan större svenska företag som kunder och mindre svenska företag som leverantörer. Finns det ett erbjudande så handlar det om att leverantören mot betalning kan köpa sig kortare betaltider. Där kunden redan bestämt att det är 60, 90 eller 120 dagar som gäller.

Problemen med sena betalningar och relaterade finansieringssvårigheter har dessutom eskalerat under senare år. De har nu blivit så allvarligt att många småföretags överlevnad hotas, liksom tillväxten och jobbskapandet i flera småföretagssektorer. Enligt European Payment Report 2017, som är den största jämförelsestudien av betalningstiderna i Europa, skulle så mycket som 67 000 nya jobb kunna skapas i Sverige om småföretagen fick betalt snabbare. Problemen med långa betalningstider drabbar framförallt de företag som verkar som underleverantörer av produkter eller tjänster till de svenska (eller utländska) storföretagen. Detta har medfört att Företagarna nu anser att en tvingande lagstiftning om betaltider även för den privata sektorn bör övervägas. Föreliggande förslag om krav på rapportering av betalningstiderna bör dock utgöra ett första steg.¹ Uppgifterna om betaltider ska utvisa hur betaltiderna faktiskt tillämpas genom angivande av antal leverantörer respektive andelen inköp fördelade på olika betaltider. Alla avvikelser från normen max 30 dagar ska kunna ifrågasättas eller motiveras.

Rimliga betaltider i näringslivet där stora köpare inte utnyttjar sin dominerande ställning till att pressa leverantörer till långa betaltider och likviditetsproblem är en del av ett ansvarstagande och hållbart näringsliv. Företagarnas uppfattning är att ett modernt och konkurrenskraftigt näringsliv bygger på ömsesidigt förtroende, samt hållbara och goda relationer där företag skapar värde inom globala och nationella värdekedjor. Väl fungerande ramvillkor och relationer mellan företag i näringslivet är långsiktigt avgörande för svensk konkurrenskraft.

Den strukturella förändring som sker inom näringslivet ställer allt högre krav på väl fungerande samverkansformer, låga transaktionskostnader, effektiva penningflöden och trygg finansiering. Därför är också viktigt att arbetet med att förbättra de små företagens finansieringsmöjligheter inte stannar vid betaltiderna. Det finns en direkt koppling mellan problemen med betaltider och svårigheterna att få bankkrediter. Här finns behov av en rad åtgärder som skapar bättre transparens, balans och konkurrens på bankmarknaden, bland annat bättre statistik, ökad transparens av riskvikterna samt amorterings- och kapitaltäckningskrav i linje med övriga EU-länder.

Förslaget behöver förtydligas för åstadkomma tillräcklig transparens och uppföljning

Företagarna delar promemorians syn på behovet av en mycket tydlig uppföljning av betaltiderna i näringslivet. Kan detta kombineras med en tydlig viljeförklaring från ett antal stora företag i Sverige, en ökad kunskap om långa betaltiders negativa effekter, samt en tydlig ambition att korta betaltiderna, kommer det att få en positiv inverkan på betalningstiderna i Sverige. En kontinuerlig och tydlig uppföljning är dock nödvändig, oavsett hur framgångsrika frivilliga initiativ kommer att vara. En tydlig uppföljning kan även i detta fungera som påtryckningsmedel.

Det förslag som nu lagts fram är i vissa centrala delar mindre omfattande än de ambitioner som gavs uttryck för vid den hearing som Näringsdepartementet anordnade den 21 mars 2018. I synnerhet gäller detta rapporteringens omfattning. Enbart mätning av medelvärde riskerar att undergräva rapporteringens trovärdighet. Väljer regeringen att gå på den linjen är behovet av kompletterande information allt viktigare. Då behövs redovisning av extremvärden, andel företag betalade i olika tidsintervaller, samt betaltider kopplade till försäljningsvolym. Detta eftersom det inte alltid är antalet leverantörer som erhåller vissa betaltider som är det centrala, utan omsättningen inom respektive betaltidsintervall. Det bör även framgå om alternativa upplägg används, så som betalplaner. Det är nödvändigt att tydligt kunna utläsa vilka företag som agerar på vilket sätt för att det ska få en positiv

¹ Då korta betaltider är en del av ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv har Företagarna med stöd av en rad andra näringslivsorganisationer föreslagit att rapportering om de större företagens betaltider kopplas till kraven på hållbarhetsrapportering. Genom att denna upplysning lämnas i förvaltningsberättelsen skapas verklig tyngd, tydlighet och synlighet vilket skulle bidra till verkningsfull självsanering.

marknadspåverkan och bidra till att betaltiderna kortas. Det övergripande målet att korta betaltiderna generellt är betydelsefullt. Men de genomsnittliga betaltiderna i hela näringslivet, i alla branscher, säger egentligen inte så mycket om de problem som kan finnas i vissa branscher. Det finns en risk att de förblir osynliga i den generella statistiken och därmed undgår nödvändig förändring. Företagarna föreslår därför även att den övre kvartilen av normalfördelningskurvan av betalningstiderna, alternativt den övre tiondelen, synliggörs särskilt. Detta ger en tydlig synlighet åt den fråga som uppföljningen har för avsikt att redovisa, utan att bli för detaljerad eller synliggöra enskilda undantag.

Förslaget behöver således kompletteras i linje med det så kallade Alternativ 1 som presenterades vid hearingen den 21 mars 2018. Företagarna anser att förslaget behöver kompletteras och förtydligas så att:

- Det ska vara möjligt att söka information om hur ett enskilt företag tillämpar betaltider. Rapportering ska ske för alla företag och leveranser i Sverige, för att undvika konkurrenssnedvridning och kringgående via utländska mellanhänder och leverantörer.
- Anlitar redovisande företag mellanhand eller extern inköpsorganisation så ska dess betaltider ingå i redovisningsplikten.
- Redovisning bör ske för alla leverantörer: **Små, Medium och Stora.**
- Rapportering ska ske av **avtalad betaltid, faktisk betaltid och andel försenade betalningar.** Därutöver krävs också rapportering av **Längsta avtalade betaltid och Betaltid i standardavtal.**
- Företagarna föreslår även att den över kvartilen eller den övre tiondelen av normalfördelningskurvan av betalningstiderna synliggörs särskilt i rapporteringen.
- Dessutom ska det redovisas om så kallad **omvänd factoring** erbjuds och om avgift tas ut för detta.
- Företagen ska redovisa **om avgift tas ut för att få vara med på leverantörslista** eller för att kunna få betalt för de tjänster som levereras.
- **Rapporteringskravet ska omfatta alla företag där medeltalet anställda uppgått till minst 250** under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren, dvs. stora företag enligt den EU-klassificering som finns (inte en icke-vedertagen nivå av 500 anställda).
- Rapportering kan ske en gång per år i enlighet med förslaget.
- Lagstiftningen bör ge ansvarig myndighet möjlighet att inhämta uppgifter relaterade till långa betalningstider för att uppfylla lagstiftningens syfte. Vite ska kunna utgå om rapportering ej sker eller är av någon anledning rapporteras missvisande.
- Systemet bör utvärderas två år efter införande.

Den i promemorian förslagna regleringen behöver förtydligas gällande möjligheten för ansvarig myndighet att förelägga den uppgiftsskyldige att lämna in den begärda uppgiften. I promemorian skrivs bland annat: *”Ett alternativ till att ge en behörig myndighet befogenhet att kontrollera uppgifterna är att ge den behöriga myndigheten rätt att, på förekommen anledning, kräva att det rapporterade företaget visar att de rapporterade uppgifterna är korrekta. Det skulle till exempel kunna ske genom att det rapporterade företaget ger sin revisor i uppdrag att verifiera att de inrapporterade uppgifterna är korrekta.”* Ett sådant föreläggande bör förenas med vite. Det bör också utgå vite då en uppgiftsskyldig uppsåtligt eller av oaktsamhet inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller lämnar oriktiga eller missvisande uppgifter. På så sätt kan ansvarig myndighet tillse att lämnade uppgifter är korrekta och att utebliven rapportering beivras.

När det gäller vilket gränsvärde som ska användas är det viktigt att rapporteringsskyldigheten träffar en tillräckligt stor andel av de företag som driver på utvecklingen mot längre betalningstider. Samtidigt ska gränsvärdet vara sådant att inte onödigt många företag drabbas av administrativa kostnaderna. Det svenska företagandet

består nästan uteslutande av små och medelstora företag. Hela 99,9 procent av företagsstocken består företag med 0-249 anställda. Dessutom består 99,4 procent av det svenska näringslivet av företag med 0-49 anställda. Mot denna bakgrund bör kretsen rapporteringsskyldiga företag enligt Företagarna utgöras av företag som har minst 250 anställda. Enligt SCB:s företagsdatabas fanns det 1 059 sådana företag i Sverige år 2017. Att utesluta ett fåtal företag med en för detta ändamål säregen svensk storleksdefinition på minst 500 anställda, leder om något endast till otydlighet och minskad transparens. Enligt promemorian finns det knappt 1 000 företag med minst 500 anställda. Bestämmelserna om hållbarhetsrapportering tillämpas redan idag av större företag (med grund i EU:s redovisningsdirektiv²) där medelantalet anställda ska ha uppgått till mer än 250, ett av de två senaste räkenskapsåren. Det är också onekligen så att dessa 1059 företag med 250 anställda är tillräckligt stora på den svenska marknaden för att inneha både en förhandlingsposition som medför att de kan kräva långa betalningstider och administrativ kapacitet som möjliggör en uppföljning av betaltider, hållbarhetsrapportering etc. Gränsen bör därför dras vid 250 anställda, ett gränsvärde som återkommer i internationella och vedertagna storleksindelningar.

Klargörande lagstiftning om betaltider bör övervägas om inte näringslivet kommer vidare med verkningfull självreglering

Det nu presenterade förslaget om krav på rapportering av betaltider är det andra lagstiftningsförslaget som remitterats sedan direktivet om sena betalningar införts i svensk rätt den 16 mars 2013. Till detta kommer de tillkännagivanden som Riksdagen gjort efter antagandet av nuvarande lag samt 2013. Ett rapporteringskrav är i grunden en mycket försiktig åtgärd. Kraven på utformningen och omfattningen av rapporteringen är därmed mycket höga om förslaget ska uppnå syftet att skapa transparens och bidra till ett marknadstryck som leder till att betaltider kortas. Rapporteringen behöver tydligt visa vilka företag som lyckas väl med att korta sina betaltider och vilka företag som ignorerar direktivets syfte eller utnyttjar dominerande ställning. En ökad transparens kan då bidra till en bättre fungerande marknad, ökad konkurrenskraft och i slutändan fler arbetstillfällen samt ett mer innovationsvänligt och expanderande näringsliv.

Genom att tydligt presentera och motivera tillämpade betaltider utifrån normen max 30 dagar skapas transparens och därigenom ett tryck på ”självsanering”. Ökad transparens gällande betaltider möjliggör därmed en effektivare uppföljning av näringslivets initiativ för självreglering. För tillfället pågår arbetet med att skapa en frivillig kod för betaltider med bred förankring inom näringslivet och en gemensam ambition att effektivisera transaktioner mellan företag. Uppslutningen bakom utformandet av koden har dock varit begränsat och en hel del arbete kvarstår innan koden på ett verkningfullt sätt kan bidra till att korta betalningstiderna.

Företagarna har tidigare uttryckt tveksamhet till att införa en tvingande lagstiftning för den privata sektorn, eftersom detta skulle innebära ett ingrepp i avtalsfriheten. Betaltiden är oftast endast ett av flera villkor i ett avtal där pris, leveranspunkter, transportkostnad m.m. är andra. En avtalad kortare betaltid kan, framför allt när parterna har olika förhandlingsstyrka, istället till exempel leda till att priset på varan sänks. Grundläggande ramvillkor för företag i marknadsekonomin måste emellertid inkludera reglering för att stävja missbruk. Eftersom betalningstiderna i Sverige tvärt emot syftet med gällande lagstiftning ökar, kan tvingande lagstiftning om betaltider även för den privata sektorn behöva övervägas. Detta i synnerhet om inte näringslivet kommer vidare med en självreglering som verkningfullt kortar betalningstiderna.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/95/EU om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller vissa stora företags och koncerners tillhandahållande av icke-finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy.

De ovan angivna faktorerna talar således sammantaget starkt för behovet av kortare betaltider och, framför allt, att den mycket oroande tendens mot längre betaltider och sämre betalningsmoral som observerats under de senaste åren bryts. Samtidigt synes det uppenbart att det EU-direktiv om betaltider som riksdagen antog 2013, samt de diskussioner som relaterar till detta, inte haft avsedd effekt på betaltiderna generellt. Parallellt med att ett rapporteringskrav införs i svensk lag, bör regeringen därför utreda möjligheterna med en striktare lagstiftning i enlighet med det tillkännagivande som riksdagen lagt fram. Dagens erfarenhet pekar på att kraftfulla åtgärder behövs för att vända den negativa trenden med längre betalningstider.

Patrik Nilsson

Daniel Wiberg

Chef Analys & Opinion

Chefsekonom